

TRADITA POPULLORE

Kur ndërtohej një kullë, ustai e maste me
pëllëmbë dore lartësinë e saj, dhe nuk e pyeste
të zotin e shtëpisë, ndërsa gjatësinë dhe
gjerësinë e kullës e vendoste i zoti i shtëpisë
duke e matur me pashë...

KULLA E BARÇIT

LIS, MAT

Kulla e Barçit klasifikohet në Tipologjinë III, sipas hartës së tipologjisë së banesave tradicionale fshatare në Shqipëri. Kjo strukturë, e cila mishëron tiparet e një banese rurale të fortifikuar, është e ndarë në dy pjesë: njëra e ndërtuar në vitin 1926 dhe tjetra në vitin 1936, duke e vendosur atë në kategorinë e "banesave vëllazërore." Kulla përfshin disa qoshe, të cilat, përveç funksionit të tyre si hapësira banimi, kishin edhe rol mbrojtës.

Planimetria e brendshme përqendrohet te shtëpia e zjarrit, e cila është hapësira kryesore e banesës dhe qendra kompozicionale. OXHAKU i saj është zbukuruar me gur të gdhendur në pjesën e sipërme. Një hapësirë tjetër e rëndësishme është oda e miqve, që luan një rol qendror në paraqitjen e mikpritjes dhe statusit shoqëror të familjes.

KULLA E SATAJVE KURDARI, KLOS

Një monument i mirëfilltë kulture, një kështjellë në miniaturë, e cila bën pjesë denjësisht në tipologjinë

III të hartës së tipologjisë së banesave popullore fshatare të fortifikuara. E ndërtuar me 3 kate, ku në katin e parë, i aksesuar nga hyrja kryesore e pajisur me shkallë të jashtme, ndodhet burgu ose hapëNjë monument i vërtetë kulturor, kjo kështjellë e vogël është një shembull i jashtëzakonshëm i Tipologjisë

III nga harta e banesave tradicionale fshatare të fortifikuara. Struktura është e ndërtuar me tre kate, ku kati i parë—i aksesuar përmes hyrjes kryesore me një shkallare të jashtme—shërbente fillimisht si burg ose si hapësirë për bagëtinë e familjes.

Hyrja kryesore të çon në katin e dytë përmes një shkallareje prej guri të fortë, ndërsa kati i sipërm (niveli i tretë) arrihet nëpërmjet shkallëve të brendshme prej druri. Kjo kullë është një përfaqësim klasik i këtij tipi, e dallueshme nga dritaret e vogla dhe qoshkat mbrojtëse mbi shkallaren. Pjesa e brendshme pasqyron thellësinë shpirtërore dhe begatinë materiale të familjes së kohës.

KULLA E GJINIT SHULBATER, KLOS

Kjo kullë është një dëshmi e mjeshtërisë arkitekturore të Shulbatrit dhe e vetmja që ka dhoma të projektuara sipas përmasave tradicionale të rajonit të Matit. E vendosur në skajin lindor të fshatit, ajo mbikëqyr lumin Mat, duke i dhënë gjithë vendbanimit një pamje të fortifikuar. Vetë fshati duket se përqëndrohet tek kjo ndërtesë e lartë me tre kate.

Kulla përmban të gjitha tiparet dalluese të një banese të fortifikuar rurale dhe klasifikohet në Tipologjinë III sipas hartës së banesave tradicionale. Karakteri i saj mbrojtës shfaqet përmes qoshkave, ndërsa dritaret e mëdha lejojnë që drita natyrore të ndriçojë brendësinë, duke balancuar funksionin me elegancën.

KULLA E SHABAN ZAJMIT SHULBATËR, KLOS

Një nga kullat e shquara në fshatin Shulbatër është ajo e familjes së Shaban Sulejman Zajmit. Sipas gojëdhënave, kjo kullë është ndërtuar rreth 250–300 vjet më parë dhe ka kaluar në rikonstruksion pas Luftës së Dytë Botërore, duke ruajtur me kujdes tiparet e saj origjinale.

Kulla ka një sipërfaqe mbi 100 m² dhe është trekatëshe. Ajo përfshin pesë dhoma të gjera dhe ka një hyrje monumentale mbresëlënëse, e cila lidhet me hapësirat e katit të parë. Një aspekt unik i dizajnit është prania e shumë oxhaqeve në dhomat e saj. Karakteri mbrojtës i kullës theksohet nga frëngjitë, ndërsa një element pranë oxhaqeve bie në sy: një mekanizëm që ngjan me një ashensor, i përdorur për të transportuar kafën nga kati përdhes. Në oborrin e kullës ndodhet një pus i thellë rreth 33 metra, i ndërtuar në vitin 1980. Për përfundimin e tij u deshën rreth 22 vite dhe, edhe sot, ky pus vazhdon të ofrojë ujë të pijshëm për banorët dhe vizitorët.

KULLA E IMER KURTIT GURRË E VOGËL, KLOS

Kjo kullë trekatëshe, tipike për zonën e Gurrës së Vogël dhe e banuar nga familja Kurti, është një strehë mikpritëse për vizitorët. Ata që ndalen për të pushuar në oborrin e saj do të përshëndeten nga melodia magjepsëse e fyellit të bariut, luajtur mjeshtërisht nga i zoti i shtëpisë.

Me qoshkat e saj karakteristike dhe dhomën e miqve të fokusuar rreth një oxhaku të stolisur, kjo kullë është një burim frymëzimi për adhuruesit e arkitekturës tradicionale. Gjithashtu, aksesueshmëria e saj e bën atë një destinacion të përshtatshëm dhe tërheqës.

KULLA E MOÇME

FSHAT, KLOS

Një banesë e ngrohtë dhe mikpritëse, me një hyrje të kompozuar nga shkallë të jashtme të mbuluara nën një strehë të hijshme, ndodhet poshtë rrugës së Arbrit, pranë degëzimit për në Klos. Sipas traditës lokale, ajo dikur qëndronte afër teqesë së Skënderbeut. E ndërtuar me teknikën e brezave të alternuar të drurit dhe gurit, dhe e mbuluar me një çati prej tjegullave vendase, ajo mishëron në mënyrë të mrekullueshme arkitekturën tradicionale të rajonit jugor të lumit Mat.

Tani e shndërruar në bujtinë, kulla pret udhëtarët me krahë hapur, duke ofruar pamje mahnitëse të luginës së lumit Mat.

Vendndodhja e saj e qetë fton vizitorët të përjetojnë bukurinë dhe atmosferën paqësore të natyrës përreth.

KULLA HUPI

DUSHAJ, BULQIZË

Një banesë e bukur trekatëshe, e ndërtuar me teknikën tradicionale të alternimit të brezave prej druri dhe muraturës prej guri. Aksesimi në pjesën e brendshme realizohet përmes shkallëve të jashtme prej guri, të mbuluara në mënyrë elegante me një strehë mbrojtëse. E vendosur në fshatin Dushaj të Bulqizës, ajo funksionon si një bujtinë mikpritëse për vizitorët. Pozicionuar pranë një tarrace natyrore, kulla ofron shëtitje piktoreske në natyrë dhe pamje të qeta të burimeve ujore aty pranë. Vizitorët mund të shijojnë gatimet autentike të zonës, të përgatitura me dashuri dhe mjeshtëri nga familja Hupi.

KULLA KOÇI GURRË E VOGËL, KLOS

Një familje e thjeshtë dhe e përkushtuar në ruajtjen e traditave të Gurrës së Vogël. Kulla e tyre dykatëshe, e ndërtuar rishtazi, pasqyron dizajnin karakteristik të kullave tradicionale të zonës. Me respekt të plotë për përmasat dhe materialet tradicionale, ajo ndërthur në mënyrë harmonike gurin dhe drurin, duke krijuar një strukturë autentike. Kjo kullë sjell një frymë të re në fshat, duke nderuar trashëgiminë e tij dhe njëkohësisht plotësuar nevojat e reja të turizmit kulturor.

KULLA E KALOSHËVE **KANDËRR, PESHKOPI**

Kaloshët e Kandrit janë ndër fiset më të mëdha dhe më luftarake të Dibrës. Për më shumë se 150 vite, kjo shtëpi madhështore ka qënë një simbol i mikpritjes për Malësinë dhe Dibrën e Poshtme, duke ofruar strehë, ushqim dhe pije si për miq ashtu edhe për të panjohur. E ndërtuar me dritare të vogla për mbrojtje dhe luftime, kulla është projektuar për tu mbrojtur në kohë konflikti. Gjatë shekujve, ajo i ka rezistuar tre herë djegies—fillimisht nga forcat serbe dhe më pas nga italianët.

KULLA E DOÇIT LURË, PESHKOPI

E ndërtuar duke ndjekur traditën e famshme të ndërtimit të kullave të Lurës, kjo kullë e ndërtuar rishtazi pasqyron vizionin krijues dhe mjeshtërinë e pronarëve të saj. Detajet e saj arkitekturore, të kombinuara me funksionalitetin e jashtëzakonshëm për mikpritjen e vizitorëve, e kanë bërë një destinacion të dashur për ata që eksplorojnë Lurën gjatë gjithë vitit. Kulla e Doçit shërben si një pikënisje për itineraret e hiking rreth liqeneve mahnitëse të Lurës dhe si një vendtakim për të shijuar gatimet më të mira tradicionale të zonës.

KULLA E E BINAK ALISË BUJAN, TROPOJË

Mund të quhet lehtësisht kulla e trimave, vendi ku breza pas brezi ka gjalluar dëshira për mëvetësi dhe shqiptari. I dekoruar nga Kulla tre katëshe është përfaqësuese e denjë e traditës arkitekturore të Malësisë së Gjakovës dhe hyn në grupin e kullave të krahinave verilindore të Shqipërisë. Ajo dallon nga volumi prizmatik prej guri, që ka një karakter të mbyllur dhe tipare mbrojtëse. Në katin përdhe ndodhej ahri, ndërsa në katet e sipërme zhvillohej jeta e familjes, ku ndodheshin oda e zjarrit dhe qylerët (dhomat e fjetjes për çiftet e reja). Kati i tretë përbëhej nga divahaneja dhe dhoma e pritjes që ndryshe njihet si soba e burrave apo edhe oda e miqve, ku spikasin muret dhe tavani i drurit.

KULLA E KURPALIT

LETAJ, HAS

Banesa e tipit kullë dhe me moshë mbi 200 vjeçare, ruan vlera të pasura arkitektonike përfaqëson një nga shembujt e banesës së fortifikuar të Malësisë së Gjakovës. Kati përdhes përbëhet nga një ambient i vetëm i përdorur dikur për si ahri i bagëtive. Kati i dytë është më përfaqësuesi i banesës dhe aty ndodhet oda e miqve e paraprirë nga divanhanja. Pamja kryesore e kullës orientohet nga veriu. Pjesa e sipërme e fasadës ka një kombinim mes tullave dhe gurit duke sjellë një harmoni në aspektin e arkitekturës së kullës.

KULLA E MIC SOKOLIT **BUJAN, TROPOJË**

Kulla e Mic Sokolit ndodhet në fshatin Bujan, në pjesën juglindore të fshatit mbi një terren të lartësuar madhërishëm dhe i përket heroit të popullit Mic Sokoli. Ndërtimi është tre katësh dhe në planimetri ka formën e katërkëndëshit këndrejtë. Kati përdhe përmban vetëm ahrin, kati i parë odën e grave dhe një korridor që i paraprin katit të dytë ku ndodhet oda e miqve dhe divanhanja. Ndërlidhja nëpërmjet kateve bëhet nga brenda e nga jashtë me anë të shkallëve të njëpasnjëshme prej druri. Numri i madh i frëngjive të vogla, njëshe dhe dyshe, të cilat ndodhen në të katër anët e faqeve i japin ndriçim dhe ajrim ambjentit.

KULLA E SALI MANIT BUJAN, TROPOJË

Kulla e Sali Manit është një kullë tipike guri me tre kate, me frëngji të rralla në pjesën e saj të sipërme dhe e mbuluar me furde. Kati i parë mundëson hyrjen në kullë përmes një porte të harkuar guri ndërsa shkallët e brendshme lehtësojnë hyrjen në dy katet e tjera. Në mënyrë të njëtrajtshme me modelin e ndërtimeve të Malësisë së Gjakovës kjo banesë ka të njëjtin tip jetese, ku spikasin oxhaqet e saj të lartë. Kati përdhes është përdorur si ahri i bagëtive, kati i parë dhoma e grave dhe kati i dytë për miqtë dhe burrat e shtëpisë. Ndërkatet janë të ndara me elementë të drurit ndërkohë që muri perimtral që rrethon oborrin e nxjerr në pah objektin për vizitorët. Kulla është ndërtuar në fund të shekullit XVIII dhe është bërë e njohur si vendi ku u zhvillua Konferenca e Bujanit.

KULLA E HAN BUKAÇIT MACUKULL, DIBËR

E ndërtuar në vitin 1964 në Dej-Macukull, por duke ndjekur stilin e kullave të famshme të Matit, kulla strehon në 2 katet e saj një mori elementësh e detajesh të traditës së Macukullit. Dy portat me hark pranë njëra-tjetrës tregojnë jetesën e përbashkët nën një kulm të dy familjeve të mëdha. Pavarësisht kohës së vonë të ndërtimit, dallohet kujdesi i gdhjendjes në gur të portave si dhe çatia e rëndë me rrasa guri.

KULLA E HYSNI BUKAÇIT MACUKULL, DIBËR

E ndërtuar në vitin 1970 ajo është një pasardhëse e afërt e kullës së Han Bukaçit. E ndodhur në Dej-Macukull, kulla shërben si një ndalesë e domosdoshme për të njohur më tej jo vetëm historinë e pasur të zonës por edhe ushqimet e aspektet natyrore të saj. Rruga që është në proces asfaltimi po sjell bujtinën por edhe Macukullin më afër lëvizjeve të turistëve shqiptarë dhe të huaj.

KULLA ONUZI NANGË, KUKËS

Sipas traditës familjare, kulla Onuzi është një kullë më shumë se 200 vjeprare dhe ka qenë ndërtuar në një stil të veçantë me 3 kate. Ndërtimi prej guri i vendosur mbi një kodrinë me pamje dominuese përfaqëson i jep kullës vlera arkitektonike por edhe shërben si një pikë referimi në hapësirën gjeografike ku ajo ndodhet.

Mjediset e brendshme të kullës ndjekin traditën e malësisë ku ato janë zhvilluar përgjatë shekujve në harmoni të plotë me nevojat e familjave të mëdha të kohës.